

Budapestre vonatkozó újságcikke

Osztálvozás

384

Szerző: *Nadruányi László*Cím: *A főváros törvényhatóságának**ipar- és kereskedelem-pártolása ma és**hajdan**Az üzlet*

Forrás:

3p

(Hely)

1926. 7. 6.

(Idő)

(Köt. v. fiz.)

(Oldal)

Hely

Idő

Személy

Helys

A főváros törvényhatóságának ipar- és kereskedelem-pártolása ma és hajdan.

A főváros ma számtalan milliárdokat követel az államtól az ipar és kereskedelem terheinek könnyítése érdekében, s ugyanakkor számos újabb milliárd terhet rak az ipar és kereskedelem nyakába. — Valamikor számtalan milliárdokat költött a főváros a saját vagyonából iparfejlesztési célokra.

A főváros közgyűlésén Vértess Emil törvényhatósági bizottsági tag szóvá tette az általános és fényüzési forgalmi adóknak a fővárosi ipart és kereskedelmet érintő súlyos terhet. Ennek az interpellációnak a következménye, a polgármester kezdeményezésére, az, hogy

egy hosszú lélekzetű emlékirat készült, melyet Hamvasy István főjegyző szerkesztett, s amely a kormány előtt szóvá teszi a főváros iparát és kereskedelmét érintő csaknem valamennyi állami terhet.

Beszél az emlékirat az általános forgalmi adónak az egyfázisú rendszer bevezetése mellett való mérsékléséről, a fényüzési forgalmi adónak lehető eltörléséről, a behozatal terheiről, a vámbevételeknek a vámszerződés kötése után való mérsékléséről, a külföldi, rendszeren olcsóbb árúnak a közszállításból való teljes kirekesztéséből, a közszállítások beszerzésének olcsóbbítását célzó központi anyagbeszerző bizottság tervének elejtéséről, a hadikölcsön-kötvények valorizálásáról, a vámbírelmi kiadások nyújtásáról, a vámbírelmi kamatának csökkentéséről, s a tranzit kereskedelem fejlesztése érdekében követelt további áldozatokról az — állam részéről; végül pedig az új lakásrendelvények enyhítéséről — a háztulajdonosok terhére.

Az a »nagyfontosságú emlékirat«, melynek kedvező elintézése érdekében Fokusz Alajos alpolgármester személyesen fog sürgetőleg eljárni a kormánynál, az állam és a háztulajdonosok terhére számtalan milliárdokat kitevő áldozatokat kíván. Különösen nagy áldozatokat kíván az állam és a háztulajdonosok részéről, ha meggondoljuk azt, hogy a követelt áldozatokat, ha egyáltalában megkérdezzük, nem lehet kizárólag a főváros iparosainak és kereskedőinek juttatni, hanem ki kell ez áldozatokat terjeszteni a vidékre is.

Helyesléssel vette tudon. iratot tárgyaló bizottság Hober, szocialista pártállású bizottságának azt az álláspontját, hogy

az emlékirat nem meríti ki az iparosok és kereskedők összes kívánni valóját, s amikor az illetékes városi ügyosztály képes lesz a további anyagot feldolgozni, azt is elő fogja terjeszteni, további emlékirat megküldésé érdekében.

Bármily dicséretesnek látszik is az, amikor a főváros felkarolja iparosainak és kereskedőinek érdekeit, s azok terheinek csökkentése érdekében az állam és a háztulajdonosok zsebébe nyúl, talán arra is gondolhatna a főváros jölelkű tanácsa, s az iparos és kereskedő választók ügyét

a szíven viselő városatyák társasága, hogy a főváros maga is hozhatna áldozatokat az ipar és kereskedelem érdekében.

Gondolhatna a főváros a 69 és fél millió koronát kitevő városi közeget, a szállítási, vagy akár eltörlésére, különösen olyan cikkeknél, melyek a fővárosban nem készülnek, és még csak nem is a vidékről, hanem csupán a külföldről hozhatók be, amelyeknél tehát a közeget egyáltalában nem az ipar fejlesztését, hanem kizárólag a főváros gazdagodását célozza — a lakosság terhére.

Gondolhatna a különböző egyébfajta fogyasztási adók, főleg az évi hatvanhét és fél milliárd koronát kitevő huszfogyasztási adó mérséklésére, esetleg eltörlésére. A boradót szidják a korcsmárosok, a magas városi pezsgőadóval pedig sikerült a magyar pezsgőgyártást a tönk szélére juttatni.

Talán mérsékelhetné a főváros az állami egyenes adók után szedett közszégi pótdadó kulcsát a jelenlegi 60 százalékról 50 százalékra,

megjegyezve, hogy még az 50 százalékos kulcs mellett is a közszégi pótdadó 171 millió korona bevételt jelentene a városra nézve. Az összes városi pártok meggyeztek azonban abban, hogy a közszégi pótdadó nem mérsékelhető, holott a törvény értelmében a közszégi pótdadó kulcsa legfeljebb 50%-os lehet, s a kormány a múlt évben csak kivételesen engedélyezte a 60%-os közszégi pótdadót.

Szóba kerülhetett volna, hogy a betegápolási pótdadó körül sincs minden rendben.

Esetleg a forgalmi adóból való részesezéséről is lemondhatna a város, mint ahogy meg volt enélkül azelőtt.

Leheint beszélni a közszégi pótdadó eltörléséről, vagy akár csak mérsékléséről. Nem hajlandó a város a végleges adót sem elejteni, sem mérsékelni.

Nem szabadna megfelekedni a főváros iparosainak és kereskedőinek versenyét okozó közszégi üzemek mielőbbi és minél teljesebb lefagyasztásáról, ha még úgy fáj is az azoknak, kiknek ma ez üzemek jóvedelme biztosítanak.

Az üzemek közül a villamos vasut, a vízvezeték, a gázgyár, az elektromos művek olcsóbban is mérhetnék szolgáltatásaikat. Hir szerint kilátás van a villamosáram 10%-os sursaxjának eltörlésére, viszont a városi temetkezési vállalat felemeli a temetkezés költségét.

Az olyan háborús csökkenvényeket, mint például a tejhivatal, mielőbb le kellene operálni a főváros testéről.

A közszállításoknál a magyar ipar érdekeit a fővárosnak is módja van istápolni, s talán el lehetne kerülni a külföldi autobuszok, külföldi tüzoltókocsik beszerzését.

A dunai partbérletek díját esetleg mérsékelni lehetne a hajóstársaságok kívánságára, nehogy azok egy személyre, mind pedig a teherforgalomban, a növekedő rezszi elviselhetése érdekében, a viteldíjakat felemelni legyenek kénytelenek, s nehogy fennmaradjon az a mai állapot, amikor, válaszképpen, a helyijáratok beszüntetésére határozza el magát a MFTR. Nem válik a főváros dicséretére az, hogy a szálloda-adót a belügyminiszter parancsára hajlandó csak beszüntetni.

Nem lesz a fővárosi iparosoknak és kereskedőknek öröme abból, hogy dr. Éber Antal indítványára.

az új uccák és új csatornák építési költségeinek felét az illető uccákban érdekelt ingatlantulajdonosok terhére akariák áthárítani.

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: .....

Cím: .....

Osztályozás

Tárgy

Hely

Idő

Ez újabb 25 milliárd teher kirovását jelenteli egy évben, amit az ingatlantulajdonosok, természetesen, a bérlőkre fognak áthárítani, beleszámítva azt a házbérbe, mely maholnap, ha az ingatlanok megkötöttsége megszűnik, szabadon fog kialakulni.

Ugyancsak Éber indítványára a jövő évtől kezdve visszaállítanak a telekértékadó. Végeredményben,

sok furás-faragás után 7 milliárdos deficit helyett 28 milliárdos felesleggel fog a város költségvetése záródni.

A legutolsó restauráció alkalmával dr. Vita Emil tanácsnokot, a közgazdasági ügyosztály megszervezőjét és első vezetőjét kibuktatták, s nemrégiben ezt az ügyosztályt, mely a fővárosi ipar és kereskedelem érdekeit tartozott gondozni, megszüntették, illetve más ügyosztályba beolvasztották.

*

Milyen más volt a főváros ipar- és kereskedelem-pártolása hajdan.

Kezünkben van néhai dr. Kőrösi Józsefnek, a fővárosi statisztikai hivatal első igazgatójának egy 1894-ben megjelent érdekes tanulmánya, mely statisztikai adatokat tartalmaz a fővárosi telkek eladásáról.

E tanulmányból kitűnik, hogy

a főváros valamikor rendszeresen jelentékeny áldozatokat hozott iparfejlesztési célokra olyformán, hogy olcsón adott telket azoknak, kik gyárat akartak létesíteni.

1874 december 31-től 1893 december 31-ig nem kevesebb, csaknem tízmillió négyzetláb telektől vált meg a főváros.

Ime néhány adat:

1880-ban Örley Lajos 2400 négyszöglet kapott 70 krajcáros egységárért tégla-

gyár céljára Kőbányán. E telek ma a Kőszénbánya-és Téglagyár Társulat Pesten tulajdona.

1881-ben Jungfer Gyula a Berzsenyi-uccában lakatosárugyár céljára, 5553 négy-

szögöl telket vásárolhatott a fővárostól 20 forintjával, az Első Magyar Sertés-hizlaló Rt. a Gyömrői-uton 9000 négyszögölhöz jutott 2 forintjával, Lemberger Samu (a mai Latinák Jenő-féle 901 négyszögöles telephez) a Kőbányai-uton 4 forintjával jutott.

1882-ben Groszmann és Rauschenbach (a mai Első Magyar Gazdasági Gépgyár-féle telephez, mely 6515 négyszögöles) a Váci-uton 12 forintjával jutott. Weisz Manfréd 5 forintjával, Rütgers Guidó, fatelítő gyáros ugyancsak 5 forintjával, Schember C. és Fiai cég (a Rottenbiller-uccában) 20 forintjával, az Első Pesti Spodium-és Csonthlisztgyár Rt. 4 forint 50 krajcárjával, Meduna József szalámigyáros 4 forint 10 krajcárjával jutott szabad kézből fővárosi telekhez.

1883-ban Nicholson W. Fülöp a régi váci temető területéből 8 forintjával, Schwartz Antal lakatos (a Rottenbiller-uccában) 27 forintjával, Gregerson Guilbrand 5 forintjával, a Magyar Államvasutak Gépgyára 6 forintjával, a Machlup A. és E. cég (a ma Machlup A. Fiai Rt.) 4 forintjával, Hoffmann-féle Farina és Vegyitermékgyár (a Mester, Ipar-Vaskapu-és Tinódy-uccák közötti telekhez) 11 forintjával, a Ganz-féle Vasöntőde és Gépgyár Rt. a Kőbányai-uti telephez 4 forintjával jutott a város jóvoltából.

1884-ben a MAV főműhelyének kibővítése céljára a Kőbányai-uton 17.500 négyszögölhöz jutott, négyszögölenként mindössze 5 forintjával.

A Ganz és Társa Rt. ugyanezen évben, ugyancsak Kőbányán, a közelben 5409 négyszögölhöz jutott még olcsóbban, nevezetesen 2 forint 50 krajcárjával. Zsolnay Vilmos a Kerepesi-uton 7000 négyszögölhöz jutott 4 forintjával, hogy ott porcellángyárat létesítsen.

1885-ben Andretti Anzelm kőfaragómester a Köztemető-uton 20 forintjával jutott városi telekhez.

1886-ban vette meg Schottola Ernő a Kerepesi-uton a mai Magyar Ruggyanta-gyár Rt. 6720 négyszögöles telkét a várostól 5 forintjával, Mellinger Dávid a Márton-uccában petroleum-és gyarmatáruraktár létesítése céljára 12 forintjával jutott telephez. A Magyar Petroleumipar Rt. a közelben épült gyára számára még olcsóbban, 4 forintjával jutott telekhez.

1887-ben Mocnik Lajos fűszerkereskedő mustárkészítésre szánta rá magát, s az Alföldi-uccában 15 forintjával jutott háztelekhez.

1888-ban az Erzsébet Gőzmalom Társaság egykori Kárpát-uccai telkét 15 forintjával vásárolhatta meg a fővárostól. Néhai Tury János harangöntő Lehel-uccai gyára céljára 12 forint 50 krajcárjával juthatott saroktelekhez, melynek homlokzatát jól jövedelmező emeletes bérházzal építtette be. A szomszéd házban Rieger György malomigazgató, a volt Svadló-féle lakatosgyár céljára 11 forintjával kapott telket.

A Fegyver-és Gépgyár Rt. Soroksári-uti 21.355 négyszögöles telkéhez, melyen ma egy posztógyár és egy reszelőgyár is van, négyszögölenként 2 forintjával jutott.

1889-ben az Első Magyar-Csargyár Rt. a Váci-uton ugyancsak 2 forintjával jutott telekhez.

1890-ben a Brunner J. L. és Társa cég a Vizafogón épült egykori gyarához 2 forintjával szerzett telket. Litschauer József és Götz József egy festékraktár céljára a Soroksári-uton 6 forintjával kaptak telket. A Hungária Kénsav-és Műtrágyagyár Rt. a közelben levő telkét 3 forintjával szerezte meg. Klein József és Adolf pálinkagyáruk céljára viszont 6 forintjával kaptak telket.

1891-ben a Ganz-Danubius-féle hajógyár telkéhez 1 forintjával jutott.

1892-ben Lechner Gyula és Társacég 3 forintjával kapott téglagyár

céljára telket Kőbányán, s az ma a Fővárosi Sörfőző Rt. tulajdona. Ugyan-

csak 1892-ben vásárolt a Kőbányai Gőztéglagyár Pesten, mely még 1869-ben alakult a Vaspálya-uccában levő Weiss Testvérek-féle kis téglagyár átvétele céljára, a Maglódi-uton a fővárostól 20.000 négyszögöl telket téglagyár céljára 2 forintjával, s ma a kisebbségi részvényesek kifogásolják, hogy annak értéke beszerzési árban van a megnyitó mérlegben feltüntetve. Plan Károly és Fried Jakab a Soroksári-uton 15 forintjával jutottak gyári telekhez, a Melocco Testvérek-cég pedig a Fóthi-uton 12 forintjával.

1893-ban a Tisztviselő-telepen az egykori varrógépgyár céljára, melynek épülete ma a Telefongyár Rt. tulajdona, 4 forintjával vásárolhatott telket Altschul borkereskedő.

Összegezve a fent, példálózva felsorolt történelmi adatok tanulságait, tárgyilagosan megállapíthatjuk azt, hogy

a fővárosnak fentvázolt telekpolitikája eredményezte a kérdéses két évtized alatt a budapesti ipar óriási fellendülését.

A munkások ezreinek adott kenyeret az a sok, nagy gyár, melynek létesülését a főváros elősegítette azzal, hogy olcsó telekhez juttatta a gyáralapítót. Amióta a főváros ezt a telekpolitikát megszüntette, a gyáralapítás Budapesten sokkal lassabb menetben folyik, s azóta inkább a főváros környékén és a vidéken létesültek a nagyobb gyárak.

Senki sem kívánja a mai viszonyok között azt, hogy a főváros régi telekpolitikáját, az ipar és kereskedelem fejlődése érdekében, felélessze, az is érthető, hogy a főváros, háztartása egyensúlyának megóvása érdekében, a városi adópolitikában nem hajlandó engedményeket tenni az iparosok és kereskedők javára, bármennyire van is tudatában annak, hogy a főváros iparosai és kereskedői tulajdonosok, de ez esetben nem illik a főváros törvényhatóságának komolyságához az a szerep, hogy ugyanakkor az államtól messzemenő adókönyvitéseket kér iparosai és kereskedői érdekében, mitsém törődve azzal, hogy e követelések teljesi-

tése okvetlenül az államháztartás egyensúlyának megrendülésével járna.

A minap történt az, hogy a kereskedelmi miniszteriumban szaktanácskozást folytattak az uttörvény tervezete ügyében. A fővárosnak a szaktanácskozáson résztvett képviselői helyeslőleg vették tudomásul az utfejlesztés érdekében tervbe vett különböző új adókat, s ebből menten részt kértek a főváros számára. A Budapesten átvonuló állami közutak dolgában az a főváros álláspontja, hogy hajlandó gondozásba venni ezeket az utakat, de a tényleges fenntartási költségeket térítse meg az állam. Ugyancsak megtérítést kíván a főváros az állami hidak világításának és tisztogatásának költségei fejében.

Mennyire kicsinyes és a közlekedés ügye iránti sajátos érzékről tanuskodó álláspont ez, s mennyire más volt a régi fővárosnak érzéke a közlekedés ügye iránt, ha meggondoljuk azt, hogy

1881-ben a MÁV pályaudvarának építése céljára 28.854 négyszögöl telket engedett át a főváros az államnak, négyszögölenként 2 forintjáért, vagyis összesen csupán 57.708 forintért.

Dr. Radványi László.